

Fattigt konstnärsliv undergrävde hälsan för Falugrafikern David Tägtström

Konstnärslivet i seklets början var ofta kärvt. Bristen på pengar bidrog till att undergräva målarnas hälsa. Så var t ex infektioner som tuberkulos inte ovanliga. Kamratskapet betydde dock mycket. Man hjälpte varandra med pengar och bostad både hemmavid och på utlandsresor. Ett exempel på detta var sammanhållningen bland några konstnärer med ursprung i Falun, de s k Falugrafikerna.

David Tägtström var en av de sex i denna kamratkrets, och det är en liten skärva av hans liv som här skall återges.

De övriga fem var Stig Borglind, Axel Fridell, Bertil Bull Hedlund, Hans Norsbo och Helge Zandén. Det som förenade dem var inte en gemensam ideologi utan att de var jämnåriga, hade utbildat sig till konstnärer på 1910-talet, hade en grafisk produktion samt hade anknytning till Falun.

Paris lockade

David Tägtström var den förste av Falugrafikerna som kom till Konstakademien. Det var förmodligen han som inspirerade de övriga att söka dit. Paris lockade dock de unga konstnärerna. Bull Hedlund reste dit redan 1912, och året därpå kunde Tägtström med hjälp av en mecenat resa. Bull Hedlund hjälpte honom att skaffa bostad och ateljé. Tillsammans gick de på museer, tecknade och målade. Vid krigsutbrottet 1914 återvände de till Sverige med en transport ordnad av svenska regeringen för Parissvenskar.

I Stockholm hyrde de en ateljé tillsammans med Fridell. Tägtström har berättat för författaren Per Johannes:

Vi tre konststuderande bodde då på femte våningen i ett stenhus, och hade det mycket primitivt. Bull hade

På nyåret 1915 gjorde David Tägtström detta självporträtt under vistelsen på Sabbatsbergs sjukhus i Stockholm. Han konstaterar själv att han »med förvåning spårar drag av en kvarvarande jugend». Verket finns på Nationalmuseum i Stockholm.

FOTO: MODERNA MUSEET

skaffat en trädgårdssoffa med stolar och bord. Själv låg han i en järnsäng, Fridell låg på en fäll på golvet och jag på ett s k »dragspel», en enkel säng, som kunde dras ihop på morgonen och ställas undan.

Kanske tuberkulos

Hösten 1914 fick Tägtström en svår förkylning och magrade mycket. En kväll när han var ensam hemma fick han ett kraftigt hostanfall. När de andra två kom hem tände Bull Hedlund ett stearinljus och såg då att Tägtström hade hostat blod. De förstod att en läkare måste tillkallas. Men först måste de få tag i en tioöring för att kunna ringa. Bull Hedlund sprang ner på gatan till en telefonkiosk och fick kontakt med Serafimerlasarettet. Order gavs att patienten genast måste komma till sjukhuset. Via en hästdroska kom han dit och togs emot av en ung läkare. Denne gav honom sömnpulver och order

att komma tillbaka nästa dag. De tre konstnärerna vaknade sent nästa morgon. Tägtström tyckte inte det var någon mening att gå tillbaka till sjukhuset, utan gick i stället till en moster och morbror på Dalagatan. Moster kommenterade honom till sjukhuset. När Tägtström kom ner på gatan såg han en spårvagn och sprang ifatt den, vilket resulterade i en ny lungblödning. Konduktören var dock förstående och stannade precis framför porten till Sabbatsberg.

Där blev Tägtström omhändertagen och inlagd på en sal med 22 sängar. Han fick god vård, göddes och ökade 10 kg. Småningom fördes Tägtström till Högbo sanatorium utanför Falun, där han blev kvar till över sommaren 1915. Ingenstans i hans biografier står det uttryckligen att han led av tuberkulos, men symtomen tyder på detta.

Uppskattad porträttmålare

Falugrafikernas samvaro fortsatte livet ut. De studerade alla vid Konstakademien, där de höll ihop, hjälpte och stöttade varandra. På 1920-talet kom deras arbete att innebära en förnyelse av den grafiska konsten i Sverige.

David Tägtström övergick småningom till måleri, och blev en mycket uppskattad porträttmålare. Kända personer blev hans modeller. Hans porträtt av Gustaf VI Adolf användes till kungafrimärket på 1950-talet. I Svenska Läkaresällskapets porträttssamling finns två porträtt utförda av Tägtström. Det ena, målat 1940, föreställer Harald Ernberg, överläkare vid Sachsska barnsjukhuset. Det andra målade Tägtström 1944 av Sigurd Berg, överläkare vid Solbäckens sanatorium i Dalarna.

Anna-Stina Malmberg
docent, överläkare, Stockholm

Referenser

Bondjers R. Falugrafikerna. Hedemora: Gidlunds bokförlag, 1990.
Johannes P. David Tägtström berättar om sin ungdom. Dalarnas museums småskrifter 20, 1979.

MEDICIN
HISTORISK